

PRIOPĆENJE ZA MEDIJE br. 16/23

U Luxembourggu 26. siječnja 2023.

Presuda Suda u predmetu C-205/21 | Ministerstvo na vatrešnite raboti (Upis biometrijskih i genetskih podataka u policijsku evidenciju)

Sustavno prikupljanje biometrijskih i genetskih podataka svake osobe protiv koje je podnesen prijedlog za podizanje optužnice radi upisa tih podataka u policijsku evidenciju protivno je zahtjevu osiguranja pojačane zaštite u pogledu obrade osjetljivih osobnih podataka

U okviru kaznenog postupka zbog porezne prijevare koji su pokrenula bugarska tijela, protiv osobe V. S. podnesen je prijedlog za podizanje optužnice zbog njezina navodnog sudjelovanja u zločinačkom udruženju osnovanom s ciljem pribavljanja imovinske koristi i dogovornog počinjenja kaznenih djela na bugarskom državnom području. Nakon što je podnesen taj prijedlog za podizanje optužnice, bugarska je policija pozvala osobu V. S. da dopusti prikupljanje njezinih otisaka prstiju i fotografskih podataka radi njihova upisa u evidenciju te uzimanju uzorka radi izrade DNK profila te osobe. Osoba V. S. usprotivila se tom prikupljanju.

Pozivajući se na nacionalno zakonodavstvo kojim se propisuje „upis u policijsku evidenciju“ osoba protiv kojih je podnesen prijedlog za podizanje optužnice zbog kaznenog djela počinjenog s namjerom koje se progoni po službenoj dužnosti, policijska tijela zatražila su od Specializiranog nakazatelenog sada (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska) dopuštanje prisilnog izvršenja prikupljanja genetskih i biometrijskih podataka osobe V. S. Uz navedeni zahtjev policijskih tijela bile su priložene samo preslike prijedloga za podizanje optužnice protiv osobe V. S. i izjave kojom ona odbija dati suglasnost za prikupljanje svojih podataka.

Taj je sud imao dvojbe u pogledu usklađenosti bugarskog zakonodavstva primjenjivog na taj „upis u policijsku evidenciju“ s Direktivom 2016/680¹, u vezi s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), pa je stoga uputio Sudu prethodna pitanja.

Sud u svojoj presudi najprije pojašnjava uvjete u kojima se obrada biometrijskih i genetskih podataka od strane policijskih tijela može smatrati dopuštenom nacionalnim pravom u smislu Direktive 2016/680. Nadalje, on se očituje o provedbi zahtjeva iz te direktive koji se odnosi na obradu podataka određene kategorije osoba za koje postoje ozbiljni razlozi za vjerovati da su počinile kazneno djelo i o poštovanju prava na djelotvornu sudsku zaštitu kao i načela pretpostavke nedužnosti u slučaju kada se nacionalnim zakonodavstvom omogućuje nadležnom nacionalnom sudu da odobri prisilno prikupljanje tih podataka, koje zakonodavac Unije smatra „osjetljivima“. Sud se naposljetku bavi pitanjem usklađenosti nacionalnog zakonodavstva kojim se propisuje sustavno prikupljanje tih podataka s odredbama Direktive 2016/680 koje se odnose na njihovu obradu, uzimajući u obzir načela koja se na njih primjenjuju.

¹ Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP (SL 2016., L 119, str. 89. i ispravak SL 2018., L 127, str. 14.)

Ocjena Suda

Prije svega, Sud utvrđuje da Direktivu 2016/680, u vezi s Poveljom², treba tumačiti na način **da je obrada biometrijskih i genetskih podataka koju policijska tijela provode** radi obavljanja aktivnosti istraživanja, borbe protiv kriminaliteta i očuvanja javnog poretka, **dopuštena** nacionalnim pravom, ako to pravo sadržava **pravnu osnovu koja je dovoljno jasna i precizna** za dopuštanje navedene obrade. Činjenica da se nacionalnim zakonodavnim aktom koji sadržava takvu pravnu osnovu upućuje, osim toga, na Opću uredbu o zaštiti podataka³, a ne na Direktivu 2016/680, ne može sama po sebi dovesti u pitanje postojanje takvog dopuštenja, pod uvjetom da je iz tumačenja svih primjenjivih odredaba nacionalnog prava dovoljno jasno, precizno i nedvojbeno da je predmetna obrada biometrijskih i genetskih podataka obuhvaćena područjem primjene te direktive, a ne OUZP-a.

U tom kontekstu, vodeći računa o činjenici da se relevantnim nacionalnim zakonodavstvom upućuje na odredbe OUZP-a, kojima se uređuje obrada osjetljivih podataka, pri čemu se navodi sadržaj odredaba Direktive 2016/680, koje se odnose na obradu istih podataka⁴, Sud ističe da **te odredbe nisu ekvivalentne**. Naime, dok se obrada osjetljivih podataka od strane nadležnih tijela **u svrhe, među ostalim, sprečavanja i otkrivanja kaznenih djela**, koja je obuhvaćena Direktivom 2016/680, može odobriti **samo ako je to strogo nužno, ako se poštuju odgovarajuće zaštitne mjere i ako je to predviđeno pravom Unije ili nacionalnim pravom**, OUZP sadržava načelnu zabranu obrade tih podataka uz popis iznimaka. Iako nacionalni zakonodavac može u okviru istog zakonodavnog instrumenta propisati obradu osobnih podataka u svrhe obuhvaćene Direktivom 2016/680 i u druge svrhe obuhvaćene OUZP-om, on ima obvezu osigurati da ne postoji dvosmislenost u pogledu primjenjivosti jednog ili drugog od tih dvaju akata Unije na prikupljanje osjetljivih podataka.

Usto, što se tiče mogućeg pogrešnog prenošenja Direktive 2016/680, koje navodi sud koji je uputio zahtjev, Sud naglašava da se tom direktivom **ne zahtijeva** da nacionalne odredbe, kojima se dopuštaju obrade podataka koje ulaze u njezino područje primjene, sadržavaju **upućivanje na navedenu direktivu**. Sud pojašnjava da nacionalni zakonodavac može, kada propisuje obradu biometrijskih i genetskih podataka od strane nadležnih tijela koja može biti obuhvaćena područjem primjene te direktive ili OUZP-a, izričito uputiti radi jasnoće i preciznosti, s jedne strane, na odredbe nacionalnog prava kojima se osigurava prenošenje te direktive i, s druge strane, na OUZP, pri čemu on nije obvezan navoditi navedenu direktivu. Međutim, **u slučaju očite proturječnosti** između nacionalnih odredaba kojima se dopušta obrada predmetnih podataka i onih za koje se čini da je isključuju, **nacionalni je sud obvezan tim odredbama dati tumačenje kojim se zadržava koristan učinak Direktive 2016/680**.

Nadalje, Sud je presudio da se Direktivi 2016/680⁵ i Povelji⁶ **ne protivi nacionalno zakonodavstvo kojim se propisuje da nadležni kazneni sud**, u slučaju kada osoba protiv koje je podnesen prijedlog za podizanje optužnice zbog kaznenog djela počinjenog s namjerom koje se progona po službenoj dužnosti odbije dobrovoljnu suradnju u prikupljanju svojih biometrijskih i genetskih podataka radi njihova upisa u evidenciju, **mora dopustiti mjeru prisilnog izvršenja tog prikupljanja, pri čemu ne raspolaže ovlašću ocjene postoje li ozbiljni razlozi** za vjerovati da je ispitanik počinio kazneno djelo zbog kojeg je protiv njega podnesen prijedlog za podizanje optužnice, pod uvjetom da se nacionalnim pravom **jamči naknadan djelotvoran sudski nadzor uvjeta podnošenja tog prijedloga za podizanje optužnice**, iz čega proizlazi dopuštenje za provedbu tog prikupljanja.

U tom pogledu Sud podsjeća na to da na temelju Direktive 2016/680⁷ **države članice moraju osigurati jasno**

² Članak 10. točka (a) Direktive 2016/680, u vezi s člankom 52. Povelje

³ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL 2016., L 119, str. 1. i ispravci SL 2018., L 127, str. 2. i SL 2021., L 74, str. 35.; u daljnjem tekstu: OUZP)

⁴ Članak 9. OUZP-a odnosno članak 10. Direktive 2016/680

⁵ Članak 6. točka (a) Direktive 2016/680

⁶ Članci 47. i 48. Povelje, u kojima se navode pravo na djelotvornu sudsku zaštitu odnosno načelo pretpostavke nedužnosti.

⁷ Članak 6. Direktive 2016/680

razlikovanje između podataka različitih kategorija ispitanika na način da ih se neselektivno ne izloži jednakom stupnju zadiranja u njihovo temeljno pravo na zaštitu njihovih osobnih podataka neovisno o tome kojoj kategoriji pripadaju. Međutim, ta obveza nije apsolutna. Uostalom, budući da se u toj direktivi navodi kategorija osoba u pogledu kojih postoje ozbiljni razlozi za vjerovati da su počinile kazneno djelo, Sud pojašnjava da **postojanje dovoljnog broja dokaza o krivnji osobe u načelu predstavlja ozbiljan razlog za vjerovati da je ona počinila predmetno kazneno djelo**. Stoga Direktivi 2016/680 nije protivno nacionalno zakonodavstvo kojim se propisuje prisilno prikupljanje podataka osoba u odnosu na koje postoje dostatni dokazi o njihovoj krivnji za kazneno djelo počinjeno s namjerom koje se progoni po službenoj dužnosti i protiv kojih je zbog toga podnesen prijedlog za podizanje optužnice.

Što se tiče poštovanja prava na djelotvornu sudsku zaštitu, a s obzirom na to da nadležni nacionalni sud ne može u cilju dopuštanja mjere prisilnog izvršenja prikupljanja osjetljivih podataka osobe protiv koje je podnesen prijedlog za podizanje optužnice provesti meritorni nadzor uvjeta podnošenja tog prijedloga, Sud ističe, među ostalim, da se privremeno izuzimanje od sudskog nadzora ocjene dokaza na kojima se temelji podnošenje prijedloga za podizanje optužnice protiv ispitanika može pokazati opravdanim tijekom prethodne faze kaznenog postupka. Naime, takav nadzor tijekom te faze mogao bi ugroziti odvijanje kaznene istrage tijekom koje se ti podaci prikupljaju i pretjerano ograničiti sposobnost istražitelja da razjasne druga kaznena djela na temelju usporedbe tih podataka s podacima prikupljenima tijekom drugih istraga. To ograničenje djelotvorne sudske zaštite **stoga nije neproporcionalno jer se nacionalnim pravom jamči naknadan djelotvoran sudski nadzor**.

Što se tiče poštovanja prava na pretpostavku nedužnosti u sudskoj odluci kojom se dopušta prikupljanje predmetnih podataka, Sud ističe, kao prvo, da s obzirom na to da je u ovom slučaju to prikupljanje ograničeno na kategoriju osoba čija kaznenopravna odgovornost još uvijek nije utvrđena, ne može se smatrati da je navedeno prikupljanje takve prirode da odražava predodžbu tijela da su te osobe krive. S druge strane, činjenica da sud koji mora donijeti odluku o krivnji ispitanika ne može u toj fazi kaznenog postupka ocijeniti dostatnost dokaza na kojima se temelji prijedlog za podizanje optužnice podnesen protiv te osobe predstavlja jamstvo poštovanja prava te osobe na pretpostavku nedužnosti.

Naposljetku, Sud zaključuje da se Direktivi 2016/680⁸ **protivi nacionalno zakonodavstvo kojim se propisuje sustavno prikupljanje biometrijskih i genetskih podataka svake osobe protiv koje je podnesen prijedlog za podizanje optužnice za kazneno djelo počinjeno s namjerom koje se progoni po službenoj dužnosti radi upisa tih podataka u evidenciju, a da se pritom ne propisuje obveza nadležnog tijela da provjeri i dokaže, s jedne strane, da je to prikupljanje strogo nužno za ostvarenje konkretnih zadanih ciljeva i, s druge strane, da se ti ciljevi ne mogu postići mjerama kojima se manje zadire u prava i slobode ispitanika**.

U tom pogledu Sud naglašava da se Direktivom 2016/680 nastoji osigurati, među ostalim, **pojačana zaštita u odnosu na obrade osjetljivih podataka**, među kojima su biometrijski i genetski podaci, s obzirom na to da oni mogu predstavljati znatne rizike za temeljne slobode i prava. Zahtjev naveden u toj direktivi, prema kojem su te obrade dopuštene „**samo ako je to [strogo] nužno**” treba tumačiti na način da se njime definiraju **stroži uvjeti zakonitosti obrade tih osjetljivih podataka**⁹. Usto, doseg tog zahtjeva mora se utvrditi i s obzirom na načela koja se odnose na obradu podataka, kao što su **ograničenje svrha i smanjenje količine podataka**.

U tom je kontekstu nacionalno zakonodavstvo kojim se propisuje sustavno prikupljanje biometrijskih i genetskih podataka svake osobe protiv koje je podnesen prijedlog za podizanje optužnice za kazneno djelo počinjeno s namjerom koje se progoni po službenoj dužnosti, radi upisa tih podataka u evidenciju, u načelu **protivno tom zahtjevu**. Naime, ono može dovesti do toga da se neselektivno i općenito prikupljaju podaci većine osoba protiv kojih je podnesen prijedlog za podizanje optužnice jer je pojam „kazneno djelo počinjeno s namjerom koje se progoni po službenoj dužnosti” osobito općenit i **može se primijeniti na velik broj kaznenih djela, neovisno o**

⁸ Članak 10. Direktive 2016/680, u vezi s njezinim člankom 4. stavkom 1. točkama (a) do (c) i člankom 8. stavcima 1. i 2.

⁹ S obzirom na uvjete koji proizlaze iz članka 4. stavka 1. točaka (b) i (c) i članka 8. stavka 1. Direktive 2016/680

njihovoj prirodi i težini, posebnim okolnostima tih kaznenih djela, mogućoj povezanosti navedenih kaznenih djela s drugim postupcima koji su u tijeku, prethodnim osudama ispitanika ili osobnom profilu predmetne osobe.

NAPOMENA: Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da u okviru postupka koji se pred njima vodi upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

[Cjelovit tekst](#) presude objavljuje se na stranici CURIA na dan objave.

Osoba za kontakt: Iliana Paliova ☎(+352) 4303 4293

Ostanite povezani!

